

ЄВГЕН КІБРИК В УКРАЇНІ
(до 115-річчя з дня народження)

Валентина Ованесіян

21 лютого 2021 року виповнилося 115 років із дня народження Євгена Адольфовича Кібрика – народного художника СРСР, лауреата Державної премії СРСР, академіка, професора, дійсного члена Академії мистецтв. Більшу частину свого життя він прожив у Москві, викладав в Інституті ім. В. Сурикова, керував творчою майстернею графіки Академії мистецтв.

Вивчаючи життєвий і творчий шлях С. А. Кібрика, особливо відчуваєш живу думку в його автомонографії «Робота та думки художника». Це щира розповідь про таїни своєї творчості, свого інтелектуального багатства, про людей, з якими йшов

по життю і, головне, про роботу і думки художника. Безперечно, не існує точних «рецептів» у мистецтві, але думки митця про ставлення до своєї праці, про високе і святе служіння мистецтву викликають безмежну повагу.

«Я народився в маленькому степовому містечку Вознесенську, на півдні України, Євген Адольфович завжди пам'ятає про свою малу Батьківщину, 21 лютого 1906 року» – так починає свою розповідь Євген Адольфович Кібрик у своїй книзі «Робота і думки художника».

Не раз думками він линув до рідного Вознесенська, щоб подихати чарівним повітрям дитинства, юності та відчути неповторність перших захоплюючих мрій про велике мистецтво.

«Мій батько був керуючим конторою хлібоекспортної фірми, хоча не мав ніякої освіти – умів читати, писати та рахувати. Але він був розумною, добродушною, широкою та чесною людиною, і всі його поважали. Читав він тільки газети. Я ніколи не бачив, щоб він читав книгу. Моя мати закінчила гімназію в Миколаєві, але завжди була занурена в господарство, і деякі книги в нашій книжковій шафі знайшли в моїй особі свого першого читача.

Роки дитинства й отрочтва я жив, як уві сні: малював і читав – це був мій світ, ніхто в нього не втручався, оскільки навчався я без зусиль і добре.

Я був невтомним читачем. Ним і залишився. (Можливо, тому, зокрема, я став ілюстратором книг?)».

Роки дитинства та юності пройшли в будинку по вулиці Петроградській (зараз – Київська, 26-а). Батьківський дім художника перебудовано, але земля та ж, як ті ж сонце і зірки, і чисте небо над цією домівкою. Гарний будинок із ганком та колонами належав Адольфу Герцевичу Кібрику, уродженцю Бессарабії. У Вознесенську він представляв хлібоекспортну фірму «Луї Дрейфус і компанія», був управляючим конторою. Його дружина – Людмила Мойсеївна – уродженка міста Миколаєва, займалася вихованням дітей та домашнім господарством.

Дім Кібриків був гостинним. У ньому завжди вистачало місця не тільки дорослим, а й подругам сестри Марусі. Маруся була красива, весела, дотепна, добра дівчина. Навчалась вона у Вознесенській жіночій гімназії (відкрилась у 1897 році, зараз – Вознесенська гімназія № 1). Незважаючи на те, що Маруся і її подруги були старші за Женю на три роки, вони з ним дружили. Перед гімназичними вечорами,

де обов'язково повинні були виготовлятися програмки, оздоблені він'єтками, Женя ставав незамінною людиною для подруг. Бо він'єтки міг виготовити тільки він – майбутній художник.

Задовго до вечора в гімназії Женя із захопленням виготовляв ці невеличкі яскраві художні вироби. Зразком йому слугували листівки із зображенням квітів, частіше всього троянд, що Женя ретельно копіював.

Любов до книги привела Женю до бібліотеки. Міська бібліотека відкрилась у 1899 році до 100-річчя із дня народження О. С. Пушкіна. Женя в бібліотеці був найактивнішим читачем, який читав усе підряд. До 16 років він уже добре ознайомився з російською та світовою літературою.

У бібліотеці до Жені звикли, і він мав доступ до зачитаних, старих, розрізнених книг, непридатних для видачі читачам. Особливо цікавим для Жені був журнал «Нива» з якісними ілюстраціями, який у бібліотеці зберігався за всі 50 років його існування – із 1867 року до 1917 року.

«Спасибі цьому журналу – тільки дякуючи «Ниві» та її ілюстраціям, я дізнався про великий світ мистецтва. Скільки ілюстрацій я перекопіював із «Ниви» – немає їм рахунку», – згадував С. А. Кібрик.

Уже у вісім років, коли він дуже вдало змалював портрет відомого письменника М. Горького, рідні вперше побачили, що хлопчик гарно малює, а потім побачив це і сам Женя.

Батько сказав, із гумором, звичайно: *«Виростиш – поступиш в Академію мистецтв, будеш художником»*. Батько цим словам не надавав значення і тут же забув їх, але юному Кібрику вони запам'яталися назавжди.

Навчався Женя в чоловічій гімназії без зусиль і добре (зараз – Вознесенська загальноосвітня школа I–III ступенів № 10 Вознесенської міської ради).

*Вознесенська загальноосвітня школа I–III ступенів № 10
Вознесенської міської ради. У цій школі (чоловічій гімназії)
у 1915–1919 роках навчався народний художник СРСР,
академік Євген Адольфович Кібрик*

«...У чоловічій гімназії в нас у класі висіли бордюром великі кольорові репродукції з картин художників на теми історії. Ці картини я дуже запам'ятав, бо дивився на них із захопленням і пошаною кожен можливу хвилину... я запам'ятав їх назавжди».

Про своє захоплення малюванням ніхто краще не може сказати, аніж сам Кібрик: *«... Фарби вабили мене нестримно. Але я не знав, як ними користуватися. Вони були з якогось іншого світу, не схожого на той, що мене оточував. Це інше життя, де існують художники, мистецтво, чудове приладдя для малювання та живопису, що проходило нескінченно далеко від нашого заштатного міста Вознесенська – загороженого снігом узимку, спекотного влітку, обсадженого акаціями, що цвітуть у травні і наповнюють нескінченно прозаїчне наше містечко густим та п'яним запахом».*

Уперше з професійним художником Кібрик зустрівся у Вознесенську у січні 1920 року. Це був Андрій Васильович Великанов, випускник Харківського художнього училища. Великанов відкрив художній гурток у класі чоловічої гімназії. *«Гурток я відвідував з ентузіазмом – чи не жарт, я вперше зустрів справжнього художника. Ми писали в гуртку натюрморти, портрети саморобними фарбами і пензлями»*, – згадував С. А. Кібрик.

Допомагаючи Великанову виконувати замовні роботи, Кібрик багато чому навчився і дуже пишався тим, що вперше в житті за свою роботу він отримав нехай невеликі, але кошти. Андрій Васильович улаштував першу в історії Вознесенська художню виставку і Євген Кібрик став її учасником. Це була перша виставка в його житті.

Андрій Васильович Великанов повернувся до Харкова, а в гімназію прибув новий учитель – художник Олександр Олександрович Ріттіх. Він здобував освіту в Мюнхені, Відні, повернувшись до Росії, потрапив у вир громадянської війни, тяжко захворів і, очевидно, випадково став учителем у гімназії. Через деякий час О. О. Ріттіх переїхав до Миколаєва, де працював директором Миколаївського художнього музею ім. В. В. Верещагіна. Для юного Жени Кібрика музей – це занурення в захоплюючий, неповторний, чарівний світ мистецтва: *«Велике значення для мене мали музеї та книги, вірніше, альбоми репродукцій. У музеях були справжні твори мистецтва, вперше побачені мною в такій кількості і різноманітності. Уперше я побачив художній музей у Миколаєві – Музей імені В. В. Верещагіна».* *«...У музеї було багато робіт Верещагіна, дуже правдивих і майстерно виконаних. Особливо велика вертикальна картина – хижі птахи над трупом убитого солдата».*

*Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова,
в якому навчався С. А. Кібрик у 1922–1925 роках*

Після від'їзду Великанова і Ріттixa п'ятнадцятирічний Женя Кібрик залишився в місті єдиним професійним художником. У 1922 році у Вознесенську відкрилась повітова сільськогосподарська виставка, оздоблювати яку доручили міському художнику Кібрику. Він отримав гонорар за оформлення виставки і вирішив їхати навчатися до Одеси.

Улітку 1922 року Кібрик приїхав до Одеси і витримав екзамен в Одеський художній інститут ЗОМ, як тоді називалося відоме Художнє училище Одеської спілки витончених мистецтв – перший художній заклад на території сучасної України.

Школу закінчили такі знамениті в майбутньому художники: Ф. Рубо, К. Костанді, Ю. Дмитренко, А. Красовський, Б. Едуарде. Кожен із них прославився не тільки творчою, але й педагогічною діяльністю, що проходила в стінах уже власної школи. Училище відвідували в різні часи І. Айвазовський, І. Рєпін, М. Врубель, В. Верещагін. У школі одержали художню освіту Л. Пастернак, І. Бродський, П. Волокидін, А. Шовкуненко, Н. Альтман, М. Греков, Д. Бурлюк – їх імена назавжди в історії світового зображувального мистецтва. На честь 100-річчя з дня заснування (1965 р.) училищу присвоєно ім'я його учня – Митрофана Борисовича Грекова.

Одеса відіграла у творчому розвитку Євгена Адольфовича дуже важливу роль. Контраст жвавого портового міста, університетського центру з прекрасною бібліотекою, картинною галереєю й оперним театром був різючий, порівняно з рідним Вознесенськом. Саме в Одесі Кібрик уперше ознайомився зі справжнім мистецтвом.

Через три роки, у 1925 році, Є. А. Кібрик поступає на навчання до Ленінградського вищого художньо-технологічного інституту (ВХУТЕХІН).

На канікули Женя приїздив до рідного міста, де йому завжди були раді. Восанне Кібрик відвідав Вознесенськ на канікулах у 1926 році. Навчання він пов'язує з роботою в газетах, журналах, а згодом і в різних видавництвах, ілюструючи перші книги: «Підпоручик Киже» Ю. Тинянова, «Тяжкий дивізіон» А. Лебеденка, «Смерть Візир-Мухтара» Ю. Тинянова. У 1934–1936 роках Євген Адольфович працює над ілюстраціями твору французького письменника Р. Роллана «Кола Брюньон». Цей твір відкрив художнику шлях у велике мистецтво.

Восени 1943 року в Держлітвидаві Є. А. Кібрику запропонували виконати ілюстрації до повісті М. В. Гоголя «Тарас Бульба». Це давало змогу художнику створити роботу, що відображала події сьогодення: запеклі, кровопролитні бої, страждання мирного населення, жах і розпач по всій країні. У ті дні доля країни вирішувалась на Волзі. Щоб виконати замовлення, Кібрик не мав можливості здійснити поїздку до Запоріжжя, бо землі України і Білорусії ще лежали під німецькою окупацією. А втім для роботи в таких умовах у художника вистачало уяви та інтуїції.

«Південна Україна – моя батьківщина і степи, вкриті тирсою, я пам'ятаю. У нас дома весь рік стояв букет ковили – сестра Маруся її дуже любила», – згадував художник, коли працював над ілюстраціями до повісті.

Для Кібрика головними були образи героїв-запорожців, героїчний, патріотичний дух повісті – все, що так було необхідно для самоствердження народу в дні війни. «Тарас Бульба» з ілюстраціями Є. А. Кібрика виданий у 1946 році. Працюючи над образами, Євген Адольфович часто радився з Олександром Петровичем Довженком – відомим українським кінорежисером. Його поради були надзвичайно цінні – він був на рідкість розумною і талановитою людиною, видатного творчого темпераменту. Усі герої повісті змальовані художником

виключно з типових українців: Остап, Андрій, сам Тарас Бульба – це все українці. «Я хотів створити образи яскравих, сильних, мужніх людей, з їх різноманітними характерами, але всі вони повинні бути обов'язково українцями», – пізніше розповідав Кібрик у колі своїх друзів-художників.

Після війни Кібрик переїжджає до Москви та починає працювати викладачем у Московському художньому інституті імені В. Сурикова.

Захоплений педагогічною роботою, творчістю, різноманітною громадською діяльністю, художник став рідше згадувати рідний Вознесенськ... доти, доки самі вознесенці не нагадали про себе.

У кінці 50-х років редактор вознесенської районної газети «Радянська Правда», член Спілки письменників України Борис Йосипович Слободянюк і директор краєзнавчого музею Клавдія Дмитрівна Лутанова налагодили зв'язок з С. А. Кібриком.

У 1954 році Б. Й. Слободянюк у Москві відвідав Трет'яківську галерею, де вперше побачив роботи С. А. Кібрика і довідався, що цей талановитий художник родом із Вознесенська. Одразу ж виникла ідея познайомитися з прославленим вознесенцем. У 1955 році, дякуючи співробітнику журналу «Крокодил» С. М. Весеніну, відбулося знайомство з Кібриком. Вони спілкувалися весь вечір. Євген Адольфович пригадував своє дитинство, юність у Вознесенську, ділився із земляком своїми планами на майбутнє. Із того часу зав'язалася дружба здебільшого по переписці. Слободянюк у листах розповідав земляку про Вознесенськ, про зміни, що відбуваються в місті, і запрошував відвідати місто, в якому художник народився.

У 1964 році, не зважаючи на завантаженість справами, С. А. Кібрик приїхав до Вознесенська після 40-річної розлуки. Він привіз книги зі своїми ілюстраціями і репродукції робіт.

Працівники Вознесенського Будинку культури організували вечір-зустріч художника з вознесенцями, що його дуже схвилювала. С. А. Кібрик не чекав такої уваги до своєї творчості. На пам'ять про зустріч художник подарував міській бібліотеці книгу Ю. Халаминського «Євген Кібрик» із дарчим підписом, а у Бориса Йосиповича залишилась книга з автографом С. Кібрика: *«Б. Й. Слободянюку з почуттям глибокого визнання за теплу зустріч і на пам'ять про неї. С. Кібрик. 22 листопада 1964 р. Вознесенськ»*.

У рідному місті Кібрик гостював лише два дні (щільний графік роботи більше не дозволяв), гуляв вулицями міста і, звичайно ж, малював.

На згадку про цю зустріч у Вознесенському художньому музеї зберігаються декілька замальовок олівцем із натури й акварель: вулиця зі свіжим білим снігом, який тільки що випав.

Зігрітий теплом рідного міста, Євген Адольфович повернувся до Москви, знову занурився у вир напруженої роботи, але Вознесенськ і вознесенці залишились у його серці.

У 1966 році Слободянюк і Кібрик зустрічаються в Одесі на персональній виставці художника. На пам'ять про зустріч художник підписав і подарував другу книгу Р. Роллана «Кола Брюньон» зі своїми ілюстраціями, що зараз зберігається в музеї С. А. Кібрика.

Євген Адольфович любив рідне місто, дуже радів зустрічам із земляками, а в останні роки життя в кожному листі цікавився новими досягненнями в розвитку міста, завжди був радий успіхам вознесенців. Коли дізнався про відкриття в місті краєзнавчого музею, він прислав вітальну листівку: *«Дорогі земляки! Я дуже радий, що у Вознесенську відкрився краєзнавчий музей. Можливо, наступним*

кроком буде створення в ньому відділу мистецтва... Бажаю вам успіху у вашій чудовій справі, будьте щасливі. 04.02.1969. Москва. С. А. Кібрик.

Вознесенці підтримували зв'язки з художником, вітали з державними святами, ювілеями. Кібрик, незважаючи на зайнятість, завжди відповідав землякам. У 1976 році у відповідь на привітання його з 70-річним ювілеєм Євген Адольфович пообіцяв і пізніше вислав для музею радгоспу «Зелений гай» свої фотографії і комплект великих поштових марок (12 штук), що вийшли у видавництві «Плакат».

Із цікавістю вознесенці переглядали і телепередачі про творчість С. А. Кібрика. Художник розповідав про своє дитинство у рідному Вознесенську, ділився планами на майбутнє, показував нові свої роботи.

Не забував Кібрик про земляків у дні всенародних свят, завжди спішив привітати телеграмою або телефоном через Б. Й. Слободянюка.

У 1977 році Б. Й. Слободянюк в листі повідомив С. А. Кібрику про рішення влади і громади міста відкрити картинну галерею та звернувся від імені керівництва міста з проханням подарувати Вознесенську декілька картин. Євген Адольфович був дуже схвилюваний повідомленням про створення галереї і написав в листі: *«Звичайно, створення художнього музею у Вознесенську, про який ви пишете, велика честь для мене і я з охотою передам подібному музею свої роботи, які достойні такої справи, із тих, які маю... Крім того, я заповідаю музею те зібрання робіт кращих наших художників, яке я дуже люблю, і нехай після моєї смерті вони потраплять у цей музей... А зібрання робіт – усе музейної якості. Це роботи всіх 3-х Кукриніксіів – М. В. Купріянова, П. М. Крилова і М. О. Соколова; С. О. Чуйкова, В. Ф. Риндіна, Т. Г. Гапоненка, О. П. Бубнова, Ф. П. Решетникова, Л. І. Бродської, О. М. Грицяя, Я. Д. Ромаса, С. В. Герасимова, Д. І. Митрохіна, Д. О. Шмарінова, Д. О. Дубинського, А. М. Каневського, В. К. Нечитайло, М. М. Жукова і багатьох інших наших живописців і графіків, а також децю із скульптури. 01.12.1977».*

Одержавши таку відповідь художника, було вирішено побудувати в місті спеціальне приміщення картинної галереї і назвати її «Картинна галерея Євгена Адольфовича Кібрика».

Борис Йосипович писав у листі до Кібрика: *«...Ми навіть місце визначили. Якщо ви пам'ятаєте казенний сад і знамениту бесідку, так ось там, на узвишші, поряд із бесідкою. Важливо, щоб ця будівля була прикрасою міста, і не тільки своїм змістом, але й формою.... упродовж двох-трьох років зможемо її побудувати. А якщо Ви не будете заперечувати, ми приїдемо до Вас і детально з Вами обміркуємо це питання, вислухавши зауваження і поради. 28.12.1977».*

Кібрик Євген Адольфович, як людина обов'язкова, повідомив вознесенцям свій розклад, що свідчив про велику напруженість у щоденному житті художника: у лютому – Вільнюс і доповідь на Всесоюзній конференції художніх ВНЗ, у березні – Ленінград і відкриття Всесоюзної виставки молодих художників, що він же й започаткував, 25 квітня – Будапешт і відкриття персональної виставки, а 25 травня – Софія і знову відкриття його виставки, що з Будапешта переїде в Болгарію. А ще в березні можлива поїздка до Єревана. Він зізнається: *«Мене ці поїздки лякають – я не люблю їздити і боюся кліматичних змін – і так серце погано працює. Навіть дуже погано, але все це в порядку обов'язків, а я людина обов'язку. Ось так то... А в побудову галереї я не дуже вірив, так як, по-моєму, для цієї справи потрібна республіканська санкція. Але б було здорово і я прийняв би безпосередню участь до того, щоб галерея була змістовною, на хорошому художньому рівні... Лютий. 1978 рік».*

...16 липня 1978 року Євгена Адольфовича не стало.

Це велике горе потрясло вознесенців. Телеграма із співчуттям була відправлена на адресу вдови Ірини Олександрівни Кібрик.

Ідея про створення Картинної галереї Є. А. Кібрика у Вознесенську стала ще більш актуальною. Вознесенці стримали слово. Велична будівля музею графіки була зведена за короткий термін і 19 жовтня 1985 року відбулося урочисте відкриття музею Є. А. Кібрика як відділу Миколаївського обласного художнього музею імені В. В. Верещагіна.

Ірина Олександрівна Кібрик виконала волю покійного чоловіка та безкоштовно передала Вознесенську 1 500 одиниць – це роботи Є. А. Кібрика, особисті речі, документи, фотографії, колекція робіт друзів Кібрика, усього на суму майже 2 мільйони рублів.

Із відкриттям музею в місті відбулися помітні зміни. І не лише в його зовнішньому вигляді (ще б пак – така чудова будівля прикрасила центр міста!), але й у масовій зацікавленості зображувальним мистецтвом. До музею приходили сім'ями, групами, класами. Експозиція музею практично всебічно розкриває життєвий і творчий шлях Є. А. Кібрика.

Художник залишився жити у своїх творах. Ця думка стає особливо зрозумілою, коли знаходишся в красивих, просторих залах музею Є. А. Кібрика. Музей живе своїм особливим життям: проводяться виставки творів сучасних українських художників; зустрічі вознесенців із художниками, аматорами декоративно-ужиткового мистецтва; велика увага приділяється роботі з учнями та студентами закладів освіти міста. У музеї завжди раді землякам та гостям міста. Упродовж багатьох років гостею музею є онука Євгена Адольфовича – художниці Ніна Олександрівна Кібрик.

Удова художника Ірина Олександрівна Кібрик протягом усього процесу будівництва музею і створення його експозиції не тільки часто приїжджала до Миколаєва і Вознесенська, а також вела переписку з працівниками музею. Її поради для недосвідчених музейників були просто безцінні. У листі, датованому квітнем 1982 року, Ірина Олександрівна радить звернутися до тих відомих українських художників, з якими Євген Адольфович дружив і співпрацював довгі роки. Із її листа стає відомо, з якими художниками може музей налагодити зв'язки та конкретно, від кого зможе одержати допомогу щодо пам'ятних фото, правдивих матеріалів про зустрічі, спільні виставки, просто спогади:

Данченко Олександр Григорович (1926–1993) – народний художник України, член Національної спілки художників України, член-кореспондент Академії мистецтв; очолював секцію графіки Київської організації Спілки художників України. Нагороджений срібною медаллю Академії мистецтв. Працював у галузях книжкової та станкової графіки. Улюблена техніка – офорт. Роботи зберігаються в музеях України.

Дерегус Михайло Гордійович (1904–1997) – дійсний член (академік) Академії мистецтв України, член-кореспондент Академії мистецтв, народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, живописець, один із найталановитіших майстрів книжкової графіки, учасник багатьох усеукраїнських і міжнародних виставок. М. Дергус упродовж свого творчого життя надихався темами з української історії, звеличував національний характер, оспівував красу пейзажів України.

Верба Ігор Іванович (1932–2004) – мистецтвознавець, Почесний член (академік) Академії мистецтв України, член Національної спілки художників України, заслужений працівник культури, громадський діяч, чимало зусиль спрямовував на організацію та підтримку активного входження національного

мистецтва в соціокультурний сучасний простір. За його ініціативи та участі в Україні відбулося понад 200 художніх виставок різного спрямування.

Григор'єв Сергій Олексійович (1910–1988) – український живописець і графік, народний художник, дійсний член Академії мистецтв, видатний портретист і майстер тематичних картин, доцент кафедри рисунку Київського художнього інституту, професор; у 1951–1955 роках – ректор Київського художнього інституту. У 1958 році очолив творчі майстерні Академії мистецтв України, якими керував до кінця життя. Тричі лауреат Державних премій. Твори художника зберігаються у багатьох музеях світу.

Яблонська Тетяна Нилівна (1917–2005) – народний художник України, дійсний член Академії мистецтв України, професор, лауреат трьох Державних премій, двох медалей Академії мистецтв, Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, Герой України.

Якутович Георгій В'ячеславович (1930–2000) – дійсний член (академік) Академії мистецтв України, народний художник України, професор, двічі лауреат Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, член Національної спілки художників України, член Комітету з Державних премій України імені Т. Г. Шевченка, художник-графік, учасник вітчизняних та міжнародних художніх виставок. Працював у галузі станкової, книжкової графіки, кінодекораційного мистецтва.

Працівники музею Є. А. Кібрика звернулися із запитом до київської художниці Яблонської Тетяни Нилівни та одержали відповідь: «Де кілька слів про Кібрика». Лист зберігається в музеї.

У листі народна художниця України, Герой України Яблонська Тетяна Нилівна згадує: *«У тридцятих роках я навчалась у Київському художньому інституті. У ті часи всі ми захоплювались Роменом Ролланом. Усіх полонили образи Жана Кристофа, Кола Брюньйона. Зараз, коли минуло уже стільки років, багато чого забулось із цих творів, але навечно оселилися в душі і пам'яті риси, що одержали друге життя в ілюстраціях Кібрика – добродушно-мужній Кола і приваблива Ласочка з вишеньками в роті. Далеко не завжди літературні герої знаходять в ілюстраціях таке, можна сказати, абсолютне втілення. А Тарас Бульба! Він міг бути тільки таким, яким побачив його і створив Євгеній Адольфович. Жоден з інших ілюстраторів творів М. В. Гоголя не зміг створити настільки переконливий образ. Те ж саме можна сказати і про Тіля Уленшпігеля».*

Тетяна Нилівна звертає увагу на дивовижний малюнок ілюстрацій Кібрика. Такого високопрофесійного, пластичного і вільного малюнка рідко можна зустріти в сучасних художників, оскільки часто вміння дійсно малювати камуфлюються в окремих художників усілякими стилістичними і технічними прийомами.

Яблонська познайомилася з Євгеном Адольфовичем уже після Другої світової війни, коли він був у зеніті своєї слави. Є. Кібрик вразив художницю своєю зібраністю, ерудицією, великою доброзичливістю та глибоким розумінням проблем мистецтва.

Побувавши в його майстерні й на персональній виставці в Києві, Тетяна Нилівна була вражена надзвичайним працелюбством та високою вимогливістю до себе. Навіть маючи талант, яким так щедро наділила його природа, тільки в результаті напруженої праці він зміг досягнути таких висот у мистецтві.

Останні роки Кібрик керував в Академії мистецтв комісією по роботі з молодими художниками. Під його керівництвом організовано декілька молодіжних виставок, у яких брали участь художники різних республік. Виставки відіграли базову роль у творчості багатьох молодих майстрів і багато в чому визначили

шляхи розвитку нашого сучасного мистецтва. Євген Адольфович велику увагу приділяв відбору робіт. У Києві Т. Яблонська разом із ним відвідували майстерні молодих художників, оцінювали підготовлені роботи, намагалися в кожному молодому художнику знайти його сильну сторону, виявити його творче обличчя. Із молодими художниками Кібрик тримався по-товариськи, але без найменшого загравання і фамільярності, вони відповідали йому глибокою повагою і любов'ю.

У своєму листі Тетяна Нилівна відзначала: *«Євген Адольфович Кібрик у всіх відношеннях був особистістю винятковою, неповторною і незабутньою. Відкриття його музею на його малій батьківщині, у Вознесенську – прекрасний йому пам'ятник»*. У кінці підпис: *«Т. Яблонська – Народний художник СРСР»*.

Цікаву відповідь на лист працівникам музею надіслав у вересні 1982 року Ігор Іванович Верба: *«Шановні працівники музею Ірина Вікторівна і Ольга Анатоліївна! Дуже зворушений Вашим листом, хоч і відповідаю на нього з запізненням, так як був відсутнім у Києві. Це просто чудово, що в рідному місті Євгенія Адольфовича створюється музей, йому присвячений. Основа для нього вже є – щедрий дарунок Ірини Олександрівни. Ваше ж завдання – належним чином все це експонувати»*. Далі Ігор Іванович висловив свою думку щодо налагодження подальшої роботи музею: *«...мені бачиться музей не тільки зібранням робіт видатного художника, його особистих речей і т.п., але і відтворення, природно, по можливості, того оточення, тих умов, в яких формувався дар Євгена Адольфовича, мужнів талант, проходила вся його робота. Задача надзвичайно складна, архіважска, але і необхідна»*.

Він шкодує, що його зустрічі з Євгенієм Адольфовичем були ліченими (дві в Києві й кілька коротких у Москві): *«але кожна із них збереглася в пам'яті як відчуття свята, радісного відчуття прилучення до світу надзвичайно доброї людини і художника, могутнього таланту. Якщо зможу, постараюсь відтворити це на папері»*.

Потім Ігор Іванович порадив працівникам музею, що в налагодженні роботи зможуть бути корисними Михайло Гордійович Дерегус, народний художник СРСР, Надія Йосипівна Лопухова і Олександр Григорович Данченко, Олександра Григорівна Павловська і Георгій В'ячеславович Якутович, які також зустрічалися з Євгенієм Адольфовичем у Києві. І, звичайно ж, Сергій Олексійович Григор'єв, який довгі роки співпрацював з Є. А. Кібриком в Академії мистецтв.

«Якщо у Вас немає їх адрес, я пришлю їх Вам і переговорю з кожним із них, звичайно, при умові Вашої згоди і доручення».

Постараюсь також розшукати деякі фотографії, які були зроблені в Києві під час перебування Євгена Адольфовича».

*Бажаю Вам успіху у вашій благородній справі.
Верба І. І., 30.09.1982»*

Щирі й теплі спогади відомих українських митців про свого колегу, талановитого художника, свідчать про нерозривний зв'язок Євгена Адольфовича з Україною.

У деяких музеях України зберігаються роботи художника-графіка, народного художника СРСР Є. А. Кібрика. Найбільша колекція робіт майстра, фотоматеріали, особисті речі (1 474 одиниці) з 1980 року стоять на постійному обліку в Миколаївському обласному художньому музеї ім. В. В. Верещагіна, а експонуються в просторих залах Вознесенського художнього музею Є. А. Кібрика.

У своїх зібраннях Львівська картинна галерея має роботи книжкової графіки

Є. А. Кібрика; Київський музей російського і українського мистецтва – ілюстрації до повісті М. В. Гоголя «Тарас Бульба»; Харківський художній музей – відому ілюстрацію з «Кола Брюньйона» «Ласочка»; Одеський художній музей – із серії ілюстрацій до повісті «Тарас Бульба» та до збірки «Героїчні биліни», Великосорочинський літературно-меморіальний музей М. В. Гоголя (Полтавська область) – із серії ілюстрацій до повісті «Тарас Бульба». Зберігаються його роботи і в інших музеях України.

Для художника надзвичайно важливо отримати об'єктивну оцінку колег-художників, мистецтвознавців і просто пересічних поціновувачів такого багатогранного, непередбачуваного, чарівного зображувального мистецтва. Тому вони беруть участь у різних пленерах, виставках, аукціонах. Євгеній Адольфович до кінця свого життя брав участь у виставковій діяльності. Остання виставка, про яку відомо нам, відбулася 25 травня 1978 року в Софії (Болгарія).

- В Україні роботи Є. А. Кібрика неодноразово експонувалися на виставках:
- 1938 рік, місто Київ – виставка ленінградських художників;
  - 1940 рік, міста Київ, Харків, Одеса – виставка ленінградських художників;
  - 1941 рік, по містах Донбасу – пересувна художня виставка;
  - 1952 рік, місто Ужгород (Закарпатська область) «Виставка графічних робіт до 100-річчя з дня смерті М. В. Гоголя» (М. Г. Дерегус, Є. А. Кібрик, Є. Б. Сахновська, М. Асталаш);
  - 1952 рік, місто Миколаїв – пересувна виставка московських художників; брали участь 16 майстрів, серед них Є. А. Кібрик;
  - 1952 рік, міста Харків, Львів, Одеса – персональна виставка Є. А. Кібрика;
  - 1953 рік, місто Одеса – виставка графіки, 49 учасників;
  - 1954 рік, міста Київ, Харків – виставка творів художників із зібрання Третяківської галереї, брали участь 143 учасники;
  - 1976 рік, міста Київ, Одеса, Харків – «Персональна виставка Є. А. Кібрика» (на виставці представлено графічні (765) і живописні твори (22) художника).

Особливо тепло зустрічали Євгена Адольфовича в місті Одесі. На відкритті його персональної виставки виступив художник О. Б. Постель.

Олександр Борисович Постель (1904–1989) – живописець, графік, заслужений діяч мистецтв України, член Спілки художників СРСР, доцент. Навчався в Одеському художньому училищі разом із Є. А. Кібриком. Клас живопису в ті часи вів Т. Б. Фраерман. Є. Кібрик згадував: *«Фраерман був талановитим педагогом, вимогливим і культурним... дуже цікавим і своєрідним художником»*. Технікою офорту О. Постель оволодів, навчаючись в одного з кращих українських офортистів В. Х. Заузе. Серія графічних робіт О. Постеля зберігається в музеї Є. А. Кібрика.

Євген Адольфович ніколи не втрачав творчих зв'язків з українськими художниками, часто був учасником або й організатором спільних виставок, конференцій, дискусій.

Про одну із знакових виставок в Україні Є. А. Кібрик згадує у своїй книзі *«Робота і думки художника»*: *«На всесоюзній виставці 1946 року, першій післявоєнній виставці, моїм роботам не вистачало місця на стінах, і їх хотіли помістити у вітрини, що я дуже не люблю. Експозицією українського розділу виставки керував Михайло Гордійович Дерезус, тодішній голова Спілки художників України. Він уперше побачив мої автолітографії до «Тараса», виставлені у вітринах, і домігся, щоб вони експонувалися на стінах, запропонувавши, якщо це потрібно, зняти його, Дерезуса, роботи. Коли я про це дізнався, то був глибоко зворушений благородством товариша, великого українського майстра. Головне, що мене порадувало в цьому епізоді – це визнання моєї праці українцем. Я цьому надавав велике значення»*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иванова О. Г. Гоголевский «Портрет» в иллюстрациях Кибрика / О. Г. Иванова // Ежемесячный журнал по изобразительному искусству для детей и юношества. – 2013. – № 1. – С. 23–27.
2. Кибрик Е. А. Работа и мысли художника / Е. А. Кибрик. – М. : «Искусство», 1984.
3. Каталог персональной выставки Е. А. Кибрика. – М. : «Советский художник», 1966.
4. Каталог персональной выставки Е. А. Кибрика. – М. : «Искусство», 1975.
5. Каталог персональной выставки Е. А. Кибрика. – М. : «Искусство», 1976.
6. Каталог творів Є. А. Кібрика. – Миколаїв : «Можливості Кіммерії», 2006.
7. Халаминский Ю. Я. Евгений Кибрик / Ю. Я. Халаминский. – М. : «Изобразительное искусство», 1970.
8. Чичварина О. Г. Экспериментальный парадокс Евгения Кибрика / О. Г. Чичварина. – М. : ООО «ИПК Парето-Принт», 2018.
9. Рудковская Т. А. Воспоминания о «Тарасе Бульбе». Письмо из архива Вознесенского художественного музея Е. А. Кибрика.
10. Яблонская Т. Н. Несколько слов о Кибрике. Письмо из архива Вознесенского художественного музея Е. А. Кибрика / Т. Н. Яблонская.
11. Верба И. И. Письмо работникам музея. Письмо из архива Вознесенского художественного музея Е. А. Кибрика / И. И. Верба.